

343.985:343.341  
323.285

## TERORIZAM KAO NEKONVENCIONALNA PRETNJA SAVREMENOJ BEZBEDNOSTI

MSc Tomislav Marković \*

Abstrakt:

*Terorizam karakteriše sve epohe ljudskog društva. Počev od ubistava careva, kraljeva, vojskovođa, atentata na državnike raznih nivoa, podmetanja eksploziva, otmica i sl. Terorizam se nazire u najranijoj ljudskoj istoriji pa kao takav postoji i uvećava svoje oblike sve do današnjih dana. Tokom čitave istorije, ljudi su primenjivali različite terorističke taktike. Fascinacija terorizmom i političkim nasiljem se može pratiti praktično od početka ljudske civilizacije.*

*S vremenom teroristički akti dobijaju nove dimenzije, koje postaju sve bezobzirniji i brutalniji. Savremeni terorizam je doživeo naglu ekspanziju između 1950. i 1970. godine, kada je primena nasilja u političke svrhe ili za podizanje društvene svesti postala popularna strategija. U kasnim decenijama prošlog veka terorizam se proširio van granica nacionalnih država, postao bitan izraz političke volje i internacionalni problem.*

*Terorizam kao jedan od oblika nasilja, sve više u savremenom svetu ugrožava kako unutrašnju, tako i međunarodnu bezbednost.*

*Ključne reči: terorizam, oblici ispoljavanja, bezbednost, uzroci terorizma, borba protiv finansiranja terorizma*

### 1. Uvod

Poseban problem predstavlja to što do sada ne postoji jedinstven stav o suštinskim elementima terorizma, kao pojma. Te teškoće prizilaze iz različitosti pojavnih oblika terorizma, političkih ciljeva koji se terorizmom žele ostvariti, raznih organizacija, a u novije vreme i prisutnoj težnji terorista da preduzimaju kompleksne operacije, koje uključuju niz međusobno povezanih radnji u koje su uključeni pojedini državni subjekti, kriminalne organizacije, fanatični pojedinci i mnogi drugi. Naročit problem predstavlja već ustaljeni obrazac dvostrukih standarda "jednom terorista a drugom borac za slobodu". Upravo zbog toga prisutne su i razlike u definicijama terorizma koje, zavisno od autora, daju veći ili manji značaj pojedinim njegovim elementima.

---

\* Asistent na Departmanu za pravne nauke, Univerziteta u Novom Pazaru, [tomomarkovic88@yahoo.com](mailto:tomomarkovic88@yahoo.com).

Sličnosti između ove dve pojave je ta što su im žrtve najčešće nedužna lica i što se u oba slučaja teži izazivanju straha i to ne kod žrtve, već kod društvene grupe kojoj žrtva pripada.

Fascinantno i gotovo neverovatno zvuči činjenica da su savremeni teroristi, uglavnom, kategorija razboritih i promišljenih pojedinaca za koje je terorizam racionalni izbor za ostvarivanje njihovih političkih ciljeva. Oni su odabrali put razaranja, krvoprolića, straha i panike širom sveta.

Upravo ovakvi sukobi, etnički i nacionalno motivisani, jesu pogodno tlo za izrastanje terorizma u najveću pretnju bezbednosti država, budući da takva područja predstavljaju izvor nasilja, pogodnost za lociranje terorističkih kampova za obuku terorista, trgovinu oružjem, jačanje religioznog fundamentalizma, širenje nasilja, itd.

Analizirajući terorističku aktivnost u pogledu neposrednih žrtava po regijama, uočljivo je da Evropa, Latinska Amerika i Bliski Istok imaju najviši stepen terorističkih pretnji. Takav trend žrtava nastavljen je tokom XXI veka, što je rezultiralo stotinama terorističkih operacija u svetu.<sup>1</sup>

Kada je reč o terorističkim organizacijama, vidan je postojan rast broja pojedinaca i organizacija koje su voljne da sprovedu terorizam. Od devedesetih godina uočljiva je regrutacija terorista širom sveta, uspostavljanje terorističkih kampova za obuku, ujedinjenje militantnih grupa u Indoneziji, Filipinima, Singapuru, Maleziji, Tajlandu i Mianmaru.<sup>2</sup>

Izražena je tendencija mrežnog organizovanja terorističkih organizacija. Najbolji primer je teroristička mreža "Al Kaida". Terorističke ćelije "Al Kaide" nalaze se u Jugoistočnoj Aziji, gde i postoji najveća koncentracija članova "Al Kaide" izvan granica Afganistana i Pakistana, u kojima se nalaze njene matične ćelije. U 35 zemalja širom sveta postoje operative terorističke ćelije "Al Kaide".<sup>3</sup>

Specifičnost aktuelnog trenutka kad je u pitanju terorizam je činjenica da je savremeni svet podeljen na dve globalne mreže i to: globalnu terorističku mrežu i globalnu antiterorističku koaliciju.

## 2. O pojmu terorizam

Etimologija reči "teror" počinje od latinske reči "terrere" što znači "izazivati jak strah". Iako je teror, ili radnja koja podseća na ovaj fenomen, postojao davno i u antičkom svetu, u ovom obliku je prvi put prihvaćen i ušao u politički i naučni rečnik od 1794. godine, znači posle Francuske revolucije, u vreme jakobinaca, pod "vladavinom terora" Robespjera (Robespierre), a zatim Sen-Žista (Saint-Just), Barera (Berrère).<sup>4</sup> Tad je teror definisan kao "primena nasilja sve do fizičkog uništenja protivnika".

<sup>1</sup>Ted Honderich, *After the Terror*, Revised and expanded edition, McGill-Queen's University Press, Montreal, 2003, str. 69.

<sup>2</sup>Ibid str 88

<sup>3</sup>Ibid

<sup>4</sup>Mičo Bošković, *Kriminalistika metodika*, Policijska akademija, Beograd 2005. str.239.

Sama definicija terorizma se naravno menjala tokom vremena pa tako terorizam ima bezbroj definicija, ali nema opšte saglasnosti oko suštine tog pojma, niti postoji jedna opšteprihvaćena definicija. Terorizam, kao sredstvo za postizanje političkih ciljeva, rasprostranjen je u svetskim razmerama i ugrožava opštu bezbednost podsticanjem straha i nesigurnosti.

Pojam „terorizam” označava se u poslednja dva veka (namerna, zlokobna, zastrašujuća, užasavajuća, gnusna, nemoralna, nečovečna, iracionalna, nezakonita, iznuravajuća) društvena pojava za koju se vezuju svi oni koji, opsednuti prioritarno političkim ciljevima, pribegavaju fizičkom nasilju s namerom da težišno izazovu psihološke posledice (strah) kod onoga koga napadaju.<sup>5</sup>

Izvesno je da su grupe koje pribegavaju različitim vidovima političkog nasilja, uključujući tu i terorizam, često motivisane političkim ciljevima koji se inače smatraju sasvim legitimnim. Različiti pokreti za nacionalno oslobođenje, versku autonomiju ili oni usmereni na promenu političkog poretka u svojim državama, imaju programe koji bi, kada bi se sprovodili kroz systemske institucije, to jest kroz političko lobiranje, smatrali prihvatljivim.

Široko je prihvaćena i definicija terorizma koju je dao teoretičar Petit Robert: “Terorizam je upotreba mera nasilja sa ciljem postizanja političkih efekata, pojedinim ili kolektivnim atentatima, rušenjima u vidu osvajanja, čuvanja ili vršenja vlasti u režiji određenih političkih organa koji nastoje da proizvode strah i nesigurnost.”<sup>6</sup>

Jedna od operativno najupotrebljavanijih definicija terorizma, prisutna u brojnim normativnim aktima, je definicija američkog ministarstva spoljnih poslova (State Department). Termin “terorizam” odnosi se na unapred smišljeno, politički motivisano nasilje nad neborbenim ciljevima koje čine subnacionalne grupe ili tajni agenti, a koje obično ima cilj delovanje na određeni auditorijum. Termin “međunarodni terorizam” odnosi se na terorizam koji uključuje građane ili teritorije više zemalja. Termin “teroristička grupa” odnosi se na svaku grupu ljudi koja praktikuje međunarodni terorizam, ili koja rukovodi pod-grupama koje praktikuju međunarodni terorizam.<sup>7</sup>

Stoga neki autori izbegavaju definicije per genus proximus et differentiam specificam, navodeći samo elemente koji karakterišu terorizam. Među te elemente svakako spadaju sledeći:

- politički karakter – terorizam uvek nosi političku poruku, iskazivanje želje da se izbori secesionizam, promena društvenog sistema, promena spoljnopoličkog kursa i sl. Bez političke komponente, nemoguće je napraviti razliku između terorizma i drugih krivičnih dela (ubistva, izazivanja opšte opasnosti...);

<sup>5</sup> Milan Miljakovski, Predrag Marić, Duško Tomić, Eldar Šaljić, *Terorizam i organizovani kriminal*, Pirot 2012 str.10

<sup>6</sup> Džonatan R. Vajt, *Terorizam* (prev. Roksanda Ćirović), Alexandria Press, Beograd, 2004. str 42.

<sup>7</sup> Ibid. str 47.

- nasilje – pretnja ili upotreba sile su obavezan sastojak terorističkog akta. Međutim, oni nikad nisu sami sabi cilj, već sredstvo – teroristički akt je samo instrument u kom je sadržana pretnja novim nasiljem;
- izazivanje straha – cilj terorizma je da izazove strah i to ne kod žrtve, već kod šire grupe koja se može identifikovati sa žrtvom;
- simbolika – terorista bira metu tako da ona ima određenu simboliku, pri čemu postupa ili neselektivno, što simboliše mogućnost da svako može da nastrada (primer za to je postavljanje bombe u autobus, otmica aviona...), ili je bira krajnje selektivno, kada u stvari traži krivca (vladara, političara i sl.); simbolika odvaja terorizam od gerile, gde se direktno uništava neprijatelj, mada je u praksi teško razlikovati ova dva fenomena;
- tri adresata – žrtva, koja trpi neposredne posledice, širi krug građana, kod kojih se stvara osećaj straha i nezaštićenosti od strane legalne vlasti, a čija reakcija je veoma bitna za teroriste, i vlade, kojima se demonstrira sila;
- nekonvencionalnost – teroristički akt je neočekivan, izvršen na upečatljiv način; samo tekav, on može da izazove priželjkivanu reakciju;
- etička neprihvatljivost – terorizam polazi od postavke da cilj opravdava sredstvo. Konkretizacija ovog principa kroz teroristički akt dovodi do moralne osude od strane građana.

Neki autori pak, kao Jonathan White, daju klasifikaciju na osnovu vrste terorističkih akcija i dele ga na pet tipova:

1. jednostavan - nasilje ili pretnja nasiljem u nameri da se izazove strah ili neka promena.
2. protivzakonit - kriminalne radnje ili nasilje kojim se narušava zakonski poredak države i koje podlezu krivičnom gonjenju.
3. analitički – iza terorističkih akcija stoje specifični politički ili društveni faktori.
4. pod zaštitom države – terorističke akcije koje su obično pomagale tokom perioda hladnog rata vlade malih zemalja ili zemalja komunističkog bloka u nameri da ugroze interese Zapada.
5. državni – sila koju vlade koriste vršeci teror nad svojim podanicima.<sup>8</sup>

Dakle, kako je već i rečeno, ono što je zajedničko svakoj definiciji terorizma jeste da je terorizam nasilna aktivnost. To podrazumijeva sve akcije nasilja na nedužno stanovništvo, pripadnike policije i vojske te ugrožavanje životne sredine i materijalnih dobara s ciljem zastrašivanja, stvaranja nesigurnosti, dezorganizacije i uništavanja.

Suština problema svodi se na ustanovljavanju ko može da odluči da li je terorizam kao nezakonita upotreba nasilja isključivo sredstvo onih koji se suprotstavljaju vlastodržačkoj strani određenom suverenom subjektu i njenoj

---

<sup>8</sup> Jonathan R. White, *Terrorism: An Introduction*, New York, 1991 str 68.

politici i kada se neke delatnosti sistema političke vlasti država, takođe mogu smatrati terorističkim.<sup>9</sup>

U poslednjoj deceniji XX veka, održano je desetak međunarodnih konferencija i samita na kojima je raspravljano kako organizovati i realizovati borbu protiv terorizma. Usvajani su razni opšti principi suprotstavljanja i planirane razne konkretne mere, od dogovora o zabrani izvoza naoružanja i vojne opreme onim zemljama koje podržavaju terorizam (Tokio, 1986. godine), preko saglasnosti o nečinjenju ustupaka teroristima prilikom otmice (Grupa 7, Venecija, 1987. godine), do oštre osude svih formi ispoljavanja terorizma (Sastanak na vrhu 26 nacija, Egipat, 1996. godine), ali terorizam nije suzbijen. Nije suzbijen ni posle rezolucije OUN, usvojene na zasedanju Generalne skupštine posle 11. septembra 2001. godine i terorističkog napada na Njujork i Vašington. Terorizam dakle predstavlja Globalni problem koji ne nalazi svoju adekvatnu pravnu regulativu niti organizovani vid suprotstavljanja koji bi bio dovojno efikasan bilo u planu sprečavanja tako i suzbijanja.

### 3. Uzroci nastanka terorizma

Uzroci savremenog terorizma su vrlo nejasni što predstavlja najveći problem za globalnu borbu protiv terorizma. Uzroci terorizma se "hrane" nagomilanim i veoma dubokim protivurečnostima (klasnim, verskim, političkim...), neprihvatljivim uslovima života kao i neostvarenim ambicijama određenih društvenih grupa. Generalna skupština OUN-a 1979. godine je razmatrala ovaj problem sa aspekta bezbednosti. Tada je posvećena pažnja i spoljnim i unutrašnjim uzrocima terorizma.

Terorizam mogu podstaći: ekonomske i socijalne razlike unutar država; nacionalna neizvesnost odnosno ekstremni nacionalizam i šovinizam; kolonijalna i nekolonijalna nezavisnost; narešena etnička struktura i granice države; verska zastranjenost kao i neostvarene političke ambicije.<sup>10</sup>

Uzroci terorizma mogu biti i: krutost sistema, zakona, propisa: osećaj ugroženosti; osećaj krivice i manje vrednosti; osećaj beskorisnosti itd.<sup>11</sup>

Iako se svaki teroristički subjekt –država ili nedržavni subjekt (grupa, banda, organizacija...) rukovodi specifičnim uzrocima i motivima, načelno je terorizam moguće razvrstati na objektivni i subjektivni, odnosno izdvajaju se objektivni i subjektivni uzroci koji „proizvode“ teroriste.<sup>12</sup>

---

<sup>9</sup> Milan Miljakovski, Predrag Marić, Duško Tomić, Eldar Šaljić, *Terorizam i organizovani kriminal*, Pirot 2012 str 11

<sup>10</sup> Dr. Gaćinović, Radoslav; *„Terorizam“*, Grafomark, Beograd, 2005 str 36

<sup>11</sup> Ibid.

<sup>12</sup> Milan Miljakovski, Predrag Marić, Duško Tomić, Eldar Šaljić, *Terorizam i organizovani kriminal*, Pirot 2012, str. 39

### 3.1. Objektivni uzroci terorizma

Kad spomenemo ovaj pojam u prvom redu mislimo se na funkcionisanje, odnosno nefunkcionisanje društvenih/državnih institucija, nedovoljno obrazovanje stanovništva, siromaštvo, otuđenost, izolovanost pojedinca i društvenih grupa, postojanje organizovanog kriminaliteta, itd. Mnoge države danas nisu sposobne da samostalno rešavaju unutrašnje probleme i suprotstavljene interese, što se negativno odražava na bezbednost društva i predstavlja pogodno tlo za nastanak terorizma. Unutrašnje krize, ukoliko su još rezultat različitih oblika pritiska i uticaja iz okruženja (politički, ekonomski, tehnološki, itd. ), neminovno dovode do dalje proizvodnje i produbljivanja negativnih tendencija, sa ciljem destabilizovanja pravnog poretka, a time i do narušavanja nacionalne bezbednosti i stabilnosti političkog sistema.<sup>13</sup>

### 3.2. Subjektivni uzroci terorizma

Subjektivni uzroci terorizma – pod kojima se podrazumeva procena terorista da se neodrživo društveno stanje (objektivni uzroci terorizma) može promeniti samo nasiljem, odnosno da je nasilje najbrža, najcelishodnija, najefikasnija i, u datim okolnostima, jedina moguća varijanta delovanja.<sup>14</sup> Iz navedenog proizilazi da subjektivni uzroci terorizma nastaju zbog objektivnih uzroka terorizma.

## 4. Oblici ispoljavanja terorizma

U odnosu na oblike, terorizam može biti konvencionalni-nekonvencionalni, ekološki i samoubilački.<sup>15</sup>

Konvencionalni-nekonvencionalni terorizam se dalje deli na otvoreni i prikriveni.

Otvoreni terorizam izvode terorističke organizacije koje imaju verske i političke ciljeve i te organizacije taj vid terorizma samostalno ili pod pokroviteljstvom neke mocne države. Osnovni cilj ove vrste terorizma je da se skrene pažnja međunarodne zajednice na neku terorističku organizaciju koja želi da obelodani svoje ciljeve i da za nju dobije podršku od većine zemalja u svetu. Otvoreni terorizam izvode isključivo terorističke grupe i organizacije i one se javno deklarišu.

Prikriveni terorizam uglavnom planiraju i izvode države u sklopu strategije protiv neke druge države sopstvenim snagama ili preko neke terorističke organizacije u apsolutnoj tajnosti. Značajna karakteristika ovog oblika terorizma je to što se koriste sredstva i metodi koji se maskiraju kroz slabosti u strukturi države. Sredstva koja se primenjuju u prikrivenom terorizmu su različita od

<sup>13</sup> Dzesika Ctern : *Ekstremni teroristi*, Beograd, 2004; str 61

<sup>14</sup> Ibid str 63.

<sup>15</sup> Dr. Gaćinović, Radoslav; «*Savremeni terorizam*», Grafomark, Beograd, 1998. str 141.

ekonomskih, hemijskih, bioloških...s pravilom da se podstakne ono sto vec postoji kao opasnost. Ovaj oblik terorizma je najtajanstveniji i vrlo se teško otkriva, pa je samo suprotstavljanje ovakvom vidu terorizma vrlo teško i svedeno je na minimum.

Ekološki terorizam je početkom 21. veka postao najveća opasnost za čovečanstvo. Ova vrsta terorizma se deli na:

1. nuklearni,
2. hemijski i
3. biološki.<sup>16</sup>

## 5. Dva vida suprotstavljanja terorizmu

Odgovor na terorizam treba da zadovolji dva zahteva. On treba da bude prihvatljiv, dakle, saglasan sa zahtevima demokratije i da bude uspešan u minimiziranju ili iskorenjivanju problema. Trebalo bi da se demokratska strategija borbe protiv terorizma oslanja na miroljubiva sredstva, kao što su pregovaranje, kompromis i pomirenje. U slučaju SAD, to bi značilo ozbiljno preispitivanje njene dosadašnje intervencionističke politike i načina na koji je ona, pod plaštom globalizacije demokratskih vrednosti, sprovodila svoju imperijalističku politiku širom sveta. Čak i pod pretpostavkom da ona to želi i može da učini, postavlja se pitanje kakav bi bio učinak takvog pristupa otklanjanju uzroka terorizma. Pored toga, priroda terorističke pretnje i razornost terorističkih napada, kao i količina mržnje ispoljene u njima, dovode u pitanje to da li je teroriste moguće dovesti za pregovarački sto.

Danas postoje dva stava — načina kako se boriti protiv terorizma. Jedan način je, nazovimo ga ovde, „akcija odmazde” koji utiče na počinioce kada se napad dogodi, i drugi način je „akcija prevencije” ili „akcija pomirenja” odnosno delovanje na uzroke nezadovoljstva koje dovodi do povećanja nasilja a samim tim i terorističkih akcija.<sup>17</sup>

Oni koji smatraju da je represija jedini način „pregovora” sa teroristima smatraju da teroristi pristupaju nasilju iz racionalnih razloga, pa shodno tome jedino rešenje i jedini odgovor na pretnju i nasilje, jeste nasilje i to kao odmazda (pošto se teroristički akt dogodi) i kao prevencija (pre nego što se dogodi).

Nasuprot njima stoje oni koji naglašavaju socijalne, političke i ekonomske uzroke terorizma te stoga kao rešenje nameću društvenu prevenciju (suzbijanje siromaštva, smanjenje političkih tenzija) u prvom redu pregovaranje kao metod povratka određene količine moći i dostojanstva. Kao polaznu tačku za ovaj način reagovanja na nasilje uzima se rezolucija Ujedinjenih nacija u kojoj se zaključuje da „mere za sprečavanje međunarodnog terorizma iziskuju proučavanje uzroka onih

---

<sup>16</sup> Ibid. str 155.

<sup>17</sup> Ted Honderich, *After the Terror*, Revised and expanded edition, McGill-Queen's University Press, Montreal, 2003, str 166.

oblika terorizma i nasilnih akcija koje leže u bedi, razočaranju, nezadovoljstvu i očajanju”.<sup>18</sup>

Oni koji veruju da je ovaj put jedini pravi put, predlažu dugoročne reforme i politiku pomirenja odmah, na kratki rok.

Podsetimo i da se u dokumentima Ujedinjenih nacija ne razlikuju „manje opasnosti” (siromaštvo) od „većih opasnosti” (terorizam), jer su ove vrste pretnji usko povezane. „Siromaštvo može dovesti do terorizma, a terorizam može velike delove sveta baciti u siromaštvo. U dokumentu piše: 'Siromaštvo je opasno koliko i oružje za masovno uništenje’”.<sup>19</sup>

## 6. Međunarodna saradnja u pogledu borbe protiv finansiranja terorizma

Posle 11. septembra 2001. godine donesen je niz antiterorističkih mera koje države članice antiterorističke koalicije, svaka za sebe, zatim multilateralno i bilateralno, moraju sprovesti.

Te su mere podeljene u osam kategorija: političke i upravljačke; državne i socijalne; psihološko-komunikacijsko-edukativne; vojne; sudske i zakonske; policijske i zatvorske; obaveštajne, mere obaveštajnih službi i ostale mere.

Načelni okvir borbe protiv terorizma, uz već ranije donesene rezolucije o terorizmu, usvajanjem Opšte rezolucije o međunarodnom terorizmu, kojom se zahteva zamrzavanje finansija lica osumnjičenih da su teroristi, dao je Ujedinjenim nacijama oštre mere protiv organizacija i država koje im pomažu. Nakon ove rezolucije i pojedinačne države usvojile su odredbe kojima se omogućava blokiranje finansijskih transakcija pojedinaca i pravnih lica za koje se sumnja da saraduju s terorističkim organizacijama.<sup>20</sup>

Međunarodna zajednica, a posebno Evropska unija, razvile su opsežan i komplikovan sistem za borbu protiv terorizma. Postoje brojni dokumenti Saveta Evrope, Evropske komisije i Evropskog parlamenta koji čine pravnu, političku i akcionu osnovu za adekvatnu borbu protiv terorizma.

Uvođenjem većeg i odgovornijeg nadzora u bankarskom poslovanju i finansijskim transakcijama sprečava se u dobroj meri pranje novca, a novom pravnom regulativom olakšava se, odnosno omogućava, zamrzavanje i konfiskacija imovine i finansijskih sredstava osumnjičenih za terorističke aktivnosti ili pomaganje teroristima. Sve je to stvorilo novu situaciju u kojoj se sve intenzivnije počinju povezivati terorističke organizacije i organizovani kriminal i stvarati neprirodno savezništvo. U takvim uslovima, kad je ojačan međunarodni nadzor, terorističke organizacije sve češće se koriste manje uobičajenim mehanizmima finansiranja (npr. nezakonitom trgovinom, falsifikovanjem novčanica, trgovinom drogama itd.).

<sup>18</sup> Ibid.

<sup>19</sup> Gerhard Staguhrn, *Knjiga o ratu: zašto ljudi ne mogu živjeti u miru?*, Mozaik knjiga, Zagreb, 2007, str. 198.

<sup>20</sup> [www.un.org/terrorism/](http://www.un.org/terrorism/).



Nakon uvođenja reda i uspostavljanja nadzora u svim finansijskim institucijama radi sprečavanja finansiranja i pranja novca terorističkih grupa, međunarodna zajednica nalazi se pred novim problemom: kako osujetiti povezivanje terorističkih grupa i organizovanog kriminala, i kao drugo, kako ući u trag i sprečavati ilegalne načine finansiranja, odnosno kako zapleniti tako otkrivena sredstva i imovinu. Zadatak nije nimalo jednostavan i zahteva angažman svih relevantnih međunarodnih i nacionalnih institucija — od policije, preko obaveštajnih službi do vojske.

Savet EU usvojio je Akcioni plan koji je predviđa više mera: 1) snažniju policijsku i pravosudnu saradnju; 2) prihvatanje jedinstvene definicije terorizma; 3) uspostavljanje jedinstvenog popisa terorističkih organizacija; 4) osnivanje zajedničkih istražnih grupa; 5) veću razmenu informacija; 6) snažniju saradnju članica sa Evropolom; 7) razvoj međunarodnih pravnih instrumenata; 8) sprečavanje finansiranja terorizma; 9) povećanje avio-sigurnosti i koordinaciju delovanja Evropske unije na globalnom nivou.<sup>21</sup>

Savet EU za pravosuđe i unutrašnje poslove usvojio je niz odluka iz područja pravosudne saradnje, saradnje policije i obaveštajnih službi, sprečavanje finansiranja terorizma i zaštite državnih granica. Ove odluke ubrzale su usvajanje Evropskog sudskog naloga, koji je trebalo da među članicama olakša ekstradiciju osuđenih svih težih krivičnih dela, pa i terorističkih. Savet EU i Evropski parlament usvojili su, krajem 2001. godine, Direktivu o sprečavanju upotrebe finansijskog sistema za pranje novca, kojom se preciznije određuju termini na koje se odnosi.

Sve finansijske institucije u obavezi su da dostave relevantne informacije o sumnjivim transakcijama, te institucijama i pojedincima koji u tome učestvuju.

## 7. Zaključak

Neformalnost, sposobnost za delovanje sa vrlo ograničenim resursima i minimumom operativno neophodnih informacija, spremnost na žrtvu i motivacija koja proističe iz percepcije da se inače legitimni politički ciljevi ne mogu postići legitimnim diplomatskim i pravnim načinima, karakteristike su koje terorizam čine primarnom i najteže rešivom nekonvencionalnom pretnjom savremenoj bezbednosti. Kada se ima u vidu i postojeći trend decentralizacije terorističkog regrutovanja i delovanja sa tradicionalnim područja Bliskog istoka ka Evropi, dobija se slika o tome da prelivanje terorizma u nove zemlje predstavlja manifestaciju neuspešne, metodološki neodgovarajuće politike borbe protiv terorizma.

Dosadašnja razmatranja o terorizmu sa tačke gledišta teorije bezbednosti velikim delom se koncentrisala na deskriptivno izučavanje fenomena terorizma, organizacije grupa, i na pokušaje da se analizira motivacija pojedinih grupa i modeli njihovog odgovora na represivne udare. Istovremeno, međutim, pitanje o tome

---

<sup>21</sup> Akcioni plan Saveta EU dostupan je na: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st15/st15358.en09.pdf>.120

kakva je suštinska vrednost modela ratovanja protiv terorizma ostalo je velikim delom nerešeno.

Na osnovu razmatranja izloženih u okviru ovog rada, može se zaključiti da je pitanje o političkom karakteru terorizma i sposobnosti savremene bezbednosne teorije da prihvati terorizam kao kriminalizovanu manifestaciju autentičnih političkih aspiracija, ključno za eventualno trajno rešavanje pitanja terorizma.

Terorizam je opisan ovim radom s ciljem da se ukaže na nedostatke u teorijskom stavu koji se ogleda u tome da terorizam nije precizno određen. U borbi protiv terorizma nezaobilazno je postojanje jedinstvene definicije terorizma na osnovu kojeg bi se aktivnosti službi suzbijanja mogle efikasno usmeriti. Univerzalna definicija bi pored represivnim, dala mogućnost razvoju mnogih preventivnih mera i radnji.

#### **LITERATURA:**

1. Bošković M., *Kriminalistika metodika*, Policijska akademija, Beograd 2005.
2. Ctern Dž.: *Ekstremni teroristi*, Beograd, 2004;
3. Dr. Gaćinović R.; *Terorizam*, Grafomark, Beograd, 2005
4. Dr. Gaćinović R.; *Savremeni teroriza*», Grafomark, Beograd, 1998.
5. Honderich T., *After the Terror*, Revised and expanded edition, McGill-Queen's University Press, Montreal, 2003,
6. Miljakovski M., Marić P., Tomić D., Šaljić E., *Terorizam i organizovani kriminal*, Pirot 2012
7. Staguhn G., *Knjiga o ratu: zašto ljudi ne mogu živjeti u miru?*, Mozaik knjiga, Zagreb, 2007,
8. White R.J., *Terorizam* (prev. Roksanda Ćirović), Alexandria Press, Beograd, 2004.
9. White R.J., *Terrorism: An Introduction*, New York, 1991